

Historiasarja: Katala kansantauti tuberkuloosi ja kehitysmaa nimeltä Suomi

26.2.2017 09.03 [Lääkäriin Suomi 100](#), [Suomen Lääkäriliitto](#), [Hakusanat Lääketieteen historia](#)

”Minun seinäni takana yskii / kuoleva ihminen. / Minä en ole kuollut vielä, / minä elän ja vapisen.”
SAIMA HARMAJA (1913–1937)

Keuhkotuberkuloosi, lentävä keuhkotauti oli pelätty kansantauti, joka tappoi maailmansotien välisenä aikana jopa 10 000 suomalaista vuodessa. Tuberkuloosi oli yleisin yksittäinen kuolinsyy maailmansotien välisessä Suomessa. Se oli myös ensimmäinen sairaus, johon kehitettiin oma spesialiteetti.

Hoitomuotona oli pitkälti parantolahoito, joka perustui yleiskunnon kohottamiseen. 1920-luvulla parantolalääkärit alkoivat korostaa myös kirurgisen hoidon mahdollisuuksia.

Yleisin tuberkuloosin aktiivinen hoitotapa oli ilmarintahoito ei typetys. Toimenpiteitä suoritettiin parantoloissa, ja vuodesta 1922 niitä tehtiin myös polikliinisesti.

Menetelmään Pariisissa ja Wienissä paneutunut **Väinö Perkki** (ent. **Berg**) kertoi aloittaneensa polikliinisen ilmarintahoidon, koska hän halusi tarjota edes jotain mahdollisuuksia epätoivoisille potilaille, jotka olivat menettämässä uskonsa lääkäriinpuun.

Tuberkuloosin kirurginen hoito, kuten torakoplastia (rintakehän muovausleikkaus) levisi Suomessa hitaammin – vuonna 1930 niitä oli tehty vasta viitisenkymmentä.

Kuolleisuus laski muissa Pohjoismaissa

Nummelan parantolan ylilääkäri **Axel von Bonsdorff** vetosi Lääkäriliiton Aikakauslehdessä marraskuussa 1924 nuoriin lääkäreihin, jotta nämä suuntautuisivat tuberkuloosin hoitamiseen.

Finska Läkarsällskapetin kokouksessa oli vastikään todettu, että maan sairaanhoito-olosuhteet kertoivat maan yleisestä kulttuuritasosta, eikä Suomen tilanne näyttänyt kehuttavalta. Suurin häpeäpilkku oli tuberkuloosi: muissa Pohjoismaissa systemaattinen taistelu tautia vastaan oli jo saanut kuolleisuusluvut laskuun. Maahan oli asetettu tuberkuloosikomitea, joka painotti, että taudin ehkäisyyn tarvitaan riittävästi rahoitusta sekä osaavia tuberkuloosilääkäreitä ja sosiaalihygieeniseen työhön koulutettuja sairaanhoitajattaria.

Kirjoituksensa lopuksi von Bonsdorff totesi, että tämän vihollisen hävittäminen saattoi tuntua mahdottomalta, mutta tiede oli todistanut toisin. Lääkärien velvollisuudentunnosta riippui, miten taistelussa tulisi käymään.

Vuonna 1927 vahvistettiin tuberkuloosiasetus. Sen myötä taudin ehkäisytyölle saatiin lainsäädännöllinen perusta – siihen saakka taistelu kansantautia vastaan oli ollut yhdistysten ja yksittäisten aktiivien varassa.

Kirjoittaja:

Oona Ilmolahti

tutkija

Kuva: Helsingin yliopistomuseo

Julkaistu Lääkärilehden historiasarjassa.